

واشینگتن و اروپا باید درباره پیشرفت هسته‌ای ایران یک‌صدا شوند

به قلم مایکل سینگ (fa/experts/maykl-syng-0/)

۲ آوریل ۲۰۲۴

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/washington-and-europe-need-get-same-page-regarding-irans-nuclear-progress
العربية (/ar/policy-analysis/ly-washntn-wawrwba-tkwna-ly-almwjt-nfsha-fy-ma-ykhs-altqdm-alnwwy-alayrany/))

درباره نویسنده

مایکل سینگ (fa/experts/maykl-syng-0/)

مایکل سینگ هموند پژوهشی ارشد لین-سوینگ (Lane-Swing) و مدیرعامل انستیتو واشینگتن است

تحلیل کوتاه

تازه‌ترین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نشان می‌دهد که چرا غرب باید بار دیگر بر برنامه هسته‌ای ایران متمرکز شود. برنامه هسته‌ای ایران در حالی همچنان رو به گسترش است که به نظر می‌رسد اراده جهانی برای پرداختن به آن در حال کاهش است.

چرخ تنش‌افزایی ایران که از زمان حمله هفتم اکتبر (یانزده مهرماه) حماس به اسرائیل به حرکت درآمده تنها محدود به حملات شبه‌ظامیان نیابتی ایران در سراسر خاورمیانه نمی‌شود. حکومت ایران همچنین فعالیت‌های هسته‌ای خود در داخل کشور را نیز افزایش داده است. نکته قابل توجه همزمان شدن این پیشرفت هسته‌ای با چرخش تندتر تهران به سمت افراط‌گرایی در مسایل داخلی بی‌عتنایی به هشدارهای ایالات متحده و همسویی فزاینده با روسیه و چین است که نمونه آن فروش روبه‌رشد نفت به یکن نظامی به مسکو (https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-irans-soaring-oil-exports) و تجهیزات (struggle-us) می‌باشد.

در پاسخ شرکای منطقه‌ای ایالات متحده تدابیری را اتخاذ کرده‌اند تا خسارات احتمالی را به کمترین حد برسانند عربستان سعودی و امارات متحده عربی روابط خود با تهران را عادی کرده‌اند (https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/gulf-de-escalation-) و به تقویت مناسباتشان با چین و روسیه پرداخته‌اند. همزمان ریاض علاقه‌اش به برنامه هسته‌ای غیرنظامی و رسیدن به یک پیمان دفاعی با ایالات متحده را دوچندان کرده است (https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/president-bidens-middle-east-squeeze-play). دست‌کم بخشی از این اقدامات ناشی از واکنش‌های ضعیف ایالات متحده و اروپا به تنش‌افزایی از سوی ایران است. از جمله اظهارات ضعیف و ناهماهنگ درباره مسئله هسته‌ای و واکنش‌های دور از قاطعیت به حملات شبه‌ظامیان نیابتی ایران. واشینگتن و شرکایش اگر قرار است ایران را از حرکت به سمت سلاح‌های هسته‌ای منصرف سازند لازم است رویکردی قاطع‌تر و متحدتر اتخاذ کنند.

تازه‌ترین پیشرفت‌های هسته‌ای

عنوان تازهترین گزارش (<https://www.iaea.org/sites/default/files/24/03/gov2024-7.pdf>) از انس بین المللی انرژی اتمی ممکن است در نگاه نخست دلگرمکننده به نظر برسد: ایران ذخایر اورانیوم غنی شده ۶۰ درصدی خود را در دورهی گزارش از آبان تا بهمن ۱۴۰۲ کاهش داده است (برای توضیح اصطلاحات غنی‌سازی اورانیوم به این اینفوگرافیک انستیتو واشینگتن

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/infographic-visual-guide-understanding-uranium-enrichment->)

(process) یا واژه‌نامه هسته‌ای ایران (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/nuclear-iran-glossary>) نگاه

کنید). اما یافته‌های این گزارش آژانس تصویر بزرگتر را که به هیچ‌جه مثبت نیست از نظر پنهان می‌کند

واقعیت این است که ایران ذخایر کلی مواد غنی‌شده خود را افزایش داده و سرعت تولید اورانیم با خلوص ۶۰ درصد را بیش از دو برابر کرده است. کاهش ذخایر اورانیم ۶۰ درصدی هم از آن نظر مطرح شد که تهران مقادیری از این مواد را "رقیق" کرده و خلوص آنها را به ۲۰ درصد کاهش داده است اما تهران از سوی دیگر ذخیره بزرگی از مواد غنی‌شده را برای خود به وجود آورده که با توجه به افزایش به‌کارگیری سانتریفیوژهای پیشرفته در ایران می‌تواند با سرعت به نسبت زیادی دوباره تا خلوص ۶۰ درصد یا بیشتر غنی‌سازی شود. اثر نهایی این اقدامات آن است که ایران اکنون می‌تواند تنها در یک هفته (<https://isis-online.org/isis-reports/detail/analysis-of-iaea-iran-verification-and-monitoring-report-february-2024>) اورانیم کافی با درجه خلوص تسلیحاتی (WGU) برای ساخت یک بمب هسته‌ای (با در یک ماه برای هفت بمب) تولید کند. عبارت دیگر ایران می‌تواند پیش از آنکه بازرسان متوجه شوند مواد کافی برای تولید یک بمب را تولید کند.

ایران البته برای تبدیل اورانیم با خلوص تسلیحاتی به یک بمب قابل استفاده به زمان بیشتری نیاز دارد برخی برآوردها این زمان را حدود

شش ماه ([https://www.wsj.com/articles/iran-could-produce-nuclear-weapon-in-several-months-if-it-decides-to-do-](https://www.wsj.com/articles/iran-could-produce-nuclear-weapon-in-several-months-if-it-decides-to-do-so-mark-milley-says-eecd38f07)

[so-mark-milley-says-eecd38f07](https://www.wsj.com/articles/iran-could-produce-nuclear-weapon-in-several-months-if-it-decides-to-do-so-mark-milley-says-eecd38f07)) تخمین می‌زند. اما این زمان نباید موجب آرامش خاطر سیاست‌گذاران شود. تهران در کنار

پیشرفت‌های هسته‌ای به طور پیوسته همکاری خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را کاهش داده است. این کشور از ارایه پاسخ‌های معتبر به پرسش‌های آژانس درباره فعالیت‌های هسته‌ای اعلام‌نشده در اماکن هسته‌ای مشکوک خود سرباز زده است از جمله چندین مورد افشا شده بر اساس اطلاعات "آرشیو هسته‌ای" که عوامل اسرائیل در سال ۱۳۹۷ از جمهوری اسلامی خارج کردند ایران همچنین مجوز فعالیت بازرسان باتجربه‌ی آژانس را لغو کرده و آژانس را از پیش از ساخت یک تاسیسات جدید هسته‌ای آگاه نکرده است. این امر به‌ویژه از آن نظر نگران‌کننده است که تاسیسات جدید دیگری که در اعماق زمین در نزدیکی نطنز قرار دارد می‌تواند برای فعالیت‌های هسته‌ای نظامی مورد استفاده قرار گیرد.

با توجه به تمامی این عوامل یعنی اندازه ذخایر اورانیم ایران پیشرفت‌های آن کشور در غنی‌سازی کاهش همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و فعالیت‌های تسلیحاتی که ایران پیش از این انجام داده در صورتی که ایران تصمیم بگیرد در مسیر تولید سلاح گام بردارد ممکن است ایالات متحده و سایر بازیگران زمان کافی برای جلوگیری از تولید سلاح هسته‌ای کارآمد در ایران نداشته باشند. پنهانکاری فزاینده ایران هم ممکن است تصویر اطلاعاتی ایالات متحده را تیره کند و کار تحلیلگران را برای ارایه هشدارهای دقیق به رییس‌جمهوری آمریکا درباره فعالیت‌های هسته‌ای رژیم و مقاصدش دشوار سازد. البته تهران ممکن است بخواهد به جای عبور از آستانه تولید سلاح هسته‌ای در همان آستانه باقی بماند. این حال این هم ممکن است که رهبران ایران به خاطر موفقیتشان در سنگ‌اندازی در کار بازرسان گسترش به نسبت بی‌مانع برنامه اتمی و تثبیت قدرت تندروها (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/tehran-makes-gains-concerns-persist-about-regime-vulnerability>) در داخل کشور پس از سرکوب تظاهرات سراسری جسارت عبور از آن خط را هم پیدا کرده باشند. در این سناریو ایران چه بسا تصمیم بگیرد که به سمت جلو حرکت کند و به دهمین کشور دارای جنگ‌افراز هسته‌ای در جهان تبدیل شود.

پاسخ‌های ناکافی غرب

تازه‌ترین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی حاوی چندین هشدار جدی است. این گزارش یکی از نگران‌کننده‌ترین ارزیابی‌های گذشته آژانس را تکرار کرده و آورده که آگاهی مقام‌های آژانس از سرعت تولید و موجودی سانتریفیوژها و روتورها و 'واشرهای ارتجاعی' (bellows) آنها آب سنگین و کنسانتره سنگ معدن اورانیم در ایران دیگر به‌روز نیست. بر اساس این گزارش حتی در صورت احیای همکاری با ایران آژانس به احتمال زیاد برای ارایه تصویری شفاف از فعالیت‌های هسته‌ای ایران همچنان با مشکل روبه‌رو خواهد بود. در یک گزارش ضمیمه (<https://www.iaea.org/sites/default/files/24/03/gov2024-8.pdf>) نیز ابراز نگرانی شده که "گفته‌های عمومی (اخیر) در ایران درباره توانایی‌های فنی آن کشور برای تولید سلاح‌های هسته‌ای بر نگرانی‌های مدیرکل آژانس درباره درستی بیانه‌های پادمانی ایران و کامل بودن آنها افزوده است" منظور از "گفته‌ها" در بالا شاید همان لاف زدن‌های علنی

(<https://apnews.com/article/iran-nuclear-program-iaea-gross-israel-hamas-gaza-war->)

[ee164aefb63a533548a54179c952b5e1](https://www.iaea.org/press/news/2024/03/15/g7-leaders-statement-on-iran) علی اکبر صالحی رییس پیشین سازمان انرژی اتمی ایران در اوایل بهمن ماه است که ادعا کرده بود حکومت ایران تمام اجزای لازم برای ساخت بمب اتمی را در اختیار دارد و تنها آن را سرهم نکرده است.

اعتماد به نفس تهران تا حدی در این واقعیت نهفته است که ایالات متحده و سه شریک اروپایی آن یعنی بریتانیا فرانسه و آلمان به هشدارهای پیاپی آژانس واکنش قاطعانه نشان نمی‌دهند. پس از انتشار گزارش پیشین آژانس این کشورها در مجموع پا را از طرح چند درخواست فراتر نگذاشتند: ایران باید همکاری با بازرسان را از سر بگیرد غنی‌سازی ۶۰ درصدی را متوقف کند و به توافق جامع اقدام مشترک (برجام) پایبند باشد.

گزارش تازه آژانس تصریح می‌کند که ایران هیچ‌ک از این اقدامات را انجام نداده است. با وجود این ایالات متحده آمریکا و سه کشور اروپایی یک بار دیگر به صدور هشدارهای شفاهی ناهماهنگ هرچند ملموس‌تر بسنده کردند.

به طور مشخص سه کشور اروپایی اعلام کردند (<https://www.gov.uk/government/news/non-proliferation-treaty-safeguards-agreement-with-iran-e3-statement-to-the-international-atomic-energy-agency-march-2024>) که "در نبود پیشرفت قاطع و قابل لمس [شورای حکام آژانس] باید آماده صدور قطعنامه دیگری در نشست آینده خود باشد و در صورت لزوم اقدام آتی را بررسی کند." واشینگتن نیز پاسخ ناقاطعانه مشابهی داشت و اشاره کرد (<https://vienna.usmission.gov/u-s-statement-agenda-item-6c-iaea-board-of-governors-meeting-march-2024>) که اگر هیچ پیشرفتی در این روند به دست نیاید خواستار "گزارش جامع فشرده‌ای" (شاید شبیه گزارشی (<https://www.iaea.org/sites/default/files/gov-2015-68.pdf>)) که آذر ۱۳۹۴ درباره فعالیت‌های مشکوک تسلیحاتی ایران صادر شده بود) درباره موارد سرپیچی ایران از توافق پادمانی‌اش با آژانس خواهد شد. قابل توجه است که ایالات متحده و ایران در دی ماه مذاکرات محرمانه‌ای داشتند (<https://www.ft.com/content/89b01990-7657-45ea-baaa-1f214b40f1cb>) که چه‌بسا در آن درباره پرونده هسته‌ای هم صحبت شده باشد اگر چنین باشد این گفت‌وگوها باعث خوب شدن داری ایران نشده است.

همچون گذشته بیانیه‌های ایالات متحده و سه کشور اروپایی جداگانه صادر شد و در آنها تنها درباره اقدامات و تدابیر مختلفی هشدار داده شد این نشان‌دهنده شکاف میان آمریکا و اروپا درباره پرونده هسته‌ای ایران است. این شریکان بی‌تردید می‌توانند اشتراک هدف درباره ایران را نشان دهند چنان که در بیانیه ۲۵ اسفند کشورهای "ج۷" نشان دادند و در آن به حکومت ایران هشدار دادند (<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/03/15/g7-leaders-statement-on-iran>) که در صورت انتقال موشک‌های بالستیک به روسیه تدابیر "تازه و قابل توجهی" اتخاذ خواهد شد. ناهماهنگی آنان در مسئله هسته‌ای نشان می‌دهد که این موضوع تا چه در میان دیگر نگرانی‌های مشترک آنان -از جمله جنگ اوکراین و غزه درگیری بالقوه با چین بر سر تایوان و گزینه‌های سیاسی اندک و ناکافی آنان هم‌زمان با کاهش زمان رسیدن ایران به آستانه تولید سلاح هسته‌ای- از اولویت خارج شده است. اما آنان با به حاشیه راندن موضوع و ارایه یک جبهه نامتحد خطر جسورتر شدن عناصری در حکومت را ایجاد کرده‌اند که باورمندند می‌شود بدون موجب شدن واکنش فاجعه‌بار غرب به تولید جنگ‌افزار هسته‌ای پرداخت. ندادن نامتحد بودن غرب همچنین می‌تواند شریکان منطقه‌ای را دلسرد سازد و آنها را به سوی راهبردهای حفاظتی مضاعف از جمله در حوزه هسته‌ای سوق دهد.

گام‌های بعدی

برای بازداشتن ایران از فعالیت‌های بیشتر در زمینه جنگ‌افزارهای هسته‌ای دولت بایدن و سه شریک اروپایی آن باید مجموعه‌ای از اقدامات مشترک را در نظر بگیرند. چنین اقداماتی در کنار تحمیل هزینه‌های محسوس‌تر بر تهران چه بسا تنها راه پرهیز از تصمیم سرنوشت‌ساز حملات نظامی بالقوه به ایران باشد.

اقدامات دیپلماتیک:

- تصویب قطعنامه‌ی در جلسه بعدی شورای حکام آژانس که ایران را به دلیل همکاری نکردن با آژانس یا انجام ندادن تعهداتش بر اساس معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای محکوم کند.
- درخواست از آژانس برای تدوین گزارشی جامع درباره نقض تعهدات پادمانی ایران و استفاده از این سند به عنوان مبنای ارجاع ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد برای اقدام.
- تشویق مقام‌های سه کشور اروپایی به این‌که یا از بند "ماشه" برجام (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-nuclear-endgame-warrants-change-us-strategy>) استفاده کنند و یا هشدار دهند که اجازه نخواهند داد

- مکانیسم ماشه طبق برنامه در مهرماه ۱۴۰۴ منقضی شود مگر آن که ایران در فعالیتهای هسته‌ای خود عقب‌نشینی کند
- عمومی کردن این واقعیت که ایالات متحده سه شریک اروپایی آن و دیگر شریکان به طور مشترک و فعال در حال آمادگی شدن برای رویارویی با احتمال رسیدن ایران به آستانه تولید سلاح هسته‌ای هستند

اقدامات اقتصادی:

- اجرای تحریم‌های موجود علیه ایران به ویژه تحریم‌هایی که صادرات نفت (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions>) را هدف قرار می‌دهد این صادرات در ماه‌های اخیر به سطح پیش از تحریم‌ها بازگشته است.

اقدامات نظامی:

- صدور هشدار مبنی بر اینکه ایالات متحده آماده است تا در صورت لزوم برای پیشگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای دست به اقدام نظامی بزند. دولت (دموکرات) آمریکا باید از کارزار انتخاباتی ترامپ (جمهوریخواهان) بخواهد تا با صدور بیانیه‌ای مشابه روشن کند که این مسئله مورد توافق هر دو حزب است.
- تقویت این تهدید نظامی با انجام اقدام قاطع بر ضد فعالیتهای ایران در پشتیبانی از تنش‌افزایی‌های اخیر نیروهای نیابتی‌اش در منطقه. این امر می‌تواند شامل اقداماتی چون هدف قرار دادن کشتی‌های جاسوسی ایران باشد که به حملات حوثی‌های یمن به کشتیرانی تجاری در دریای سرخ و خلیج عدن کمک می‌کنند.

مایکل سینگ پژوهشگر ارشد لین-سویگ و مدیر اجرایی انستیتو واشینگتن است.

RECOMMENDED

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

داعش به روسیه می‌آید

۹ آوریل ۲۰۲۳

آنا بورشچفسکایا

(fa/policy-analysis/dash-bh-rwsyh-myayd/)

BRIEF ANALYSIS

Turkey's Anti-PKK Operation and "Development Road" in Iraq Are Two Sides of the Same Coin

آوریل ۲۰۲۳

♦
İdris Okuducu

[\(/policy-analysis/turkeys-anti-pkk-operation-and-development-road-iraq-are-two-sides-same-coin\)](#)

BRIEF ANALYSIS

Iraqi PMF Chief of Staff Commits to Fulfill Iranian Supreme Leader's Plans

آوریل ۲۰۲۳

♦
Amir al-Kaabi ,
Hamdi Malik ,
Michael Knights

[\(/policy-analysis/iraqi-pmf-chief-staff-commits-fulfill-iranian-supreme-leaders-plans\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\) سیاست آمریکا](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)